

Aanvulling hand-out

Groep 8

In groep 8 zitten alle niveaus nog bij elkaar (van praktijkonderwijs tot VWO). De leerkracht richt zich bij uitleg van de stof op 'alle' leerlingen, zodat iedereen in staat is de les te volgen, straks de lesstof kan verwerken en de toetsen goed kan maken. De 'goede' leerling doet daardoor ook wel eens te lang mee, terwijl hij het eigenlijk niet nodig heeft.

De goede leerling heeft het gevoel de lesstof goed aan te kunnen. Hij voelt zich competent en heeft een goed cognitief zelfvertrouwen (het idee dat je de lesstof aankunt). Thuis hoeft de leerling vaak niet veel meer te doen, omdat hij in de klas al genoeg heeft opgepikt. De toetsen gaan dan ook meestal goed. Deze leerlingen gaan vaak met het idee dat 'ze succesvol zullen zijn' naar de middelbare school.

De leerling bij wie het allemaal wat minder vanzelfsprekend gaat in het basisonderwijs, moet goed bij de les blijven om het leerproces te kunnen volgen. En thuis zal er voor een toets ook nog het een en ander gedaan moeten worden. Een hoog cijfer is niet altijd vanzelfsprekend! De leerling leert ondertussen wel dat als hij iets wil bereiken, hij ervoor zal moeten werken. Hij kan vaak goed vertellen waar hij hard voor moet werken en waar niet zo hard voor. Hij heeft een redelijk overzicht van wat hij kan.

Zelfstandig worden van je kind

De overgang van basisschoolleerling naar leerling van het voortgezet onderwijs is voor je kind en voor jou als ouder een grote stap. Je kind is niet meer dat jonge kind waar jij (bijna) altijd bij in de buurt was. In de laatste jaren van de basisschool merkte je al wel dat hij/zij alleen naar school wilde, je hoefde geen afscheid meer te nemen in de klas. Je zag je kind al groeien, maar de overstap naar een middelbare school maakt deze zelfstandig wording van je kind alleen maar duidelijker; er zullen niet veel kinderen zijn die op de eerste schooldag naar school gebracht willen worden (tenzij voor een paar dagen kamp, dan is de auto wel handig voor alle bagage. Maar dan houdt het ook wel op....)

Jouw kind gaat steeds meer zijn eigen weg; ontwikkelt zijn eigen ideeën en vrienden worden steeds belangrijker. Soms lijkt het alsof je er als ouder steeds minder toe doet. Niets is echter minder waar! Je kind heeft je nog steeds nodig. En zeker als er veel in zijn leven verandert is het goed als er een thuisfront is, waar het kind op terug kan vallen. Nogmaals, je bent belangrijk voor jouw zoon/dochter, maar de manier van omgaan met elkaar vraagt wel om een verandering.

Overgang naar VO

Waar lopen leerlingen in het VO tegenaan?

- Grote hoeveelheden huiswerk in korte tijd verwerken (plannen). Op de basisschool krijgen kinderen geen of weinig huiswerk. Op het VO moeten leerlingen (bijna) elke dag huiswerk maken en leren.

- Anders leren: de leerstof is anders en wordt anders getoetst. Op de basisschool meer nadruk op kennis in plaats van inzicht. Op het VO meer en meer nadruk op inzicht.
- Sommige leerlingen moeten zich op het VO echt in gaan spannen. Op de basisschool ging het leren 'vanzelf'. Aan de slag gaan met huiswerk, inzetten en doorzetten is niet voor elke leerling vanzelfsprekend. Sommige leerlingen ervaren dit juist niet. Zij vonden de leerstof op de basisschool zwaar en pittig. Als ze op het VO op hun eigen niveau zitten, kunnen ze juist ervaren dat ze op hun plek zitten en niet steeds extra uitleg nodig hebben.
- Leerlingen gaan nadenken over: waarom moet ik dit leren? Vanaf ongeveer 12 jaar zijn de hersenen zo ontwikkeld dat ze discussies aangaan. Ik voer regelmatig met leerlingen discussie over: 'Waarom moet ik dit leren?' Ik ervaar dit als erg zinvol: de leerling voelt zich serieus genomen. Hoewel leerlingen en ik het niet altijd eens zijn, wordt de band en de motivatie voor het vak wel beter.
- Veel verschillende docenten met wie ze een minder goede/betere band kunnen hebben dan met de leerkrachten op de basisschool. Dat kan de motivatie en leerprestatie negatief of positief beïnvloeden. Ik merk dat leerlingen het fijn vinden als ze ruimte hebben om te zeggen wat ze van een docent vinden. Het is belangrijk om de gevoelens van je zoon/dochter te erkennen, zonder een oordeel te vellen over de docent. Ik merk dat het leerlingen goed doet als ik meebeweeg in hun gevoel en vragen stel over de reden waarom de docent handelt, zoals hij/zij heeft gehandeld. Misschien heeft de docent echt een fout gemaakt. Welke verantwoordelijkheid heeft de leerling?
- Leren is ook intensief en wordt elk jaar intensiever: je moedertaal spreken en begrijpen gaat automatisch, maar schrijven en lezen kost inspanning. Dat geldt ook voor alle andere vakken, zoals rekenen, aardrijkskunde en geschiedenis.

Communicatietips

Tips hoe je kunt communiceren met jouw opgroeiende zoon of dochter:

- Luister zonder direct te reageren. Geef je kind de tijd om te zeggen wat het kwijt wil. Laat bewust stiltes vallen. Zo vergroot je de kans dat je kind méér zegt. Hij/zij ervaart het als plezierig dat het de ruimte krijgt.
- Communiceer empathisch. Probeer je als luisteraar in te leven in de situatie van de ander. Om de ander het gevoel te geven dat je luistert, kun je samenvatten wat de ander zegt en vragen of dat klopt. Reageer vanuit begrip 'Ik begrijp dat...., klopt dat?' Benoem de emoties van de ander; zo worden die gehoord en gezien en mogen ze er zijn. Dit kan leiden tot wederzijds begrip. Jouw kind voelt zich serieus genomen.
- Observeer. Als je observeert dan hoor je en kijk je. Wat je ervan vindt, laat je onbenoemd.
- Stel nieuwsgierige vragen. Stel vragen om het denkproces van je kind te begeleiden. Je kunt door je vragen de bewustwording van de ander stimuleren. Belangrijk is dat jouw vragen zonder jouw waardeoordeel zijn.

- Respecteer de ander. Je aanvaardt de ander met al zijn eigenaardigheden. Wees je bewust van (eventuele) vooroordelen. Bij respectvolle communicatie ga je ervanuit dat de mening van de ander evenveel waard is. Het leven van jouw kind is door alle veranderingen best ingewikkeld, maar door hem/haar te respecteren en te accepteren kan er verbinding ontstaan.
- Praat vanuit een ik-boodschap. Door vanuit je eigen behoeftes te praten en daarvoor de ik-vorm te gebruiken, ontstaat er minder weerstand.

Geheugensteuntjes

- Omdat al die communicatieregels best lastig te onthouden zijn, zijn er grappige zinnestukjes bedacht om je te helpen. Misschien ken je ze.
- Wees een **oen** Wees **open**, **eerlijk** en **nieuwsgierig**
- Gebruik **LSD** Het is belangrijk om te **luisteren**, **samen te vatten** en **door te vragen**
- Neem **Anna** mee **Alles navragen** niets **aannemen**
- Smeer veel **nivea** **Niet invullen voor een ander**
- Maak je **dik** **Denk in kwaliteiten**

Leertechnieken

- Wat kan je als ouder doen om de overgang van het VO soepeler te laten verlopen? Dat hangt (ook) af van het karakter van je zoon/dochter. Sommige kinderen laten zich moeilijk door ouders begeleiden.

Het zou al heel mooi zijn als ouders het volgende kunnen doen:

- **Plannen**->Hoe?
 - Laat als ouder je kind nadenken over de volgende vragen:
 - Staat al het huiswerk uit magister op mijn planning?
 - (Staan er tijden op mijn planning?)
 - (Zijn die tijden realistisch?)
 - Heb ik voor elke toets een bufferdag ingepland?
 - Heb ik het leerwerk goed verdeeld over de dagen waarop ik kan leren?
 - Heb ik het ingeplande leerwerk van eerder herhaald?
 - Met welk huiswerk begin ik?
 - Wat is het meest belangrijke huiswerk?
 - Heb je rekening gehouden met
 - Training
 - Verjaardagen
 - Afspraken vrienden
 - Afspraken familie
 -

- **Vakinhoudelijk helpen**->Hoe?
 - Balans tussen het antwoord 'voorzeggen' en vragen stellen om de leerling zelf achter het antwoord laten komen. Alles wat leerlingen zelf opzoeken en 'uitvinden', onthouden ze beter. Maar veel zelf op- en uitzoeken zorgt voor veel mentale druk, waardoor leerlingen snel moe worden. Dus in sommige gevallen is er niets mis met uitleggen en voorzeggen.
 - Soms is meekijken en de leerling laten uitleggen voldoende. Deze manier van hulp bieden is handig als je de leerstof niet voldoende beheerst om jouw zoon/dochter te kunnen helpen en hij/zij de leerstof nog niet helemaal in de vingers heeft. Als leerlingen de leerstof aan een 'leek' gaan uitleggen, oefenen ze met formuleren van de leerstof, ordenen van informatie en herhalen van leerstof. Neem als ouder niet te snel genoeg met een antwoord. Laat jouw zoon/dochter de leerstof tot in detail uitleggen.
 - Samen kijken naar extra oefenmogelijkheden. Als een leerling de leerstof begrijpt, moet hij/zij de leerstof in de vingers krijgen. De enige manier is oefenen, oefenen. Met name voor grammatica Engels, wiskunde en natuurkunde moet veel geoefend worden. Vaak staan op de online lesmethode (magister, leermiddelen) extra oefeningen en/of oefentoetsen. Op internet zijn vaak ook oefeningen te vinden. Soms hebben docenten nog wat oefenmateriaal.

- **Evaluëren** van huiswerk en leerwerk->Hoe?

Laat als ouder je kind nadenken over de volgende vragen:

 - Heb ik al mijn huiswerk af?
 - Heb ik berekeningen opgeschreven? (wiskunde, natuur- scheikunde)
 - Heb ik mijn huiswerk nagekeken?
 - Wat heb ik goed gedaan?
 - Waarom heb ik het goed gedaan?
 - Per ongeluk goed? (toeval)
 - Ik wist het antwoord zeker.
 - Wat heb ik fout gedaan?
 - Wat is de reden dat ik de fout gemaakt hebt?
 - Te snel/slordig gewerkt?
 - Begreep de vraag/opdracht niet
 - Heb ik genoteerd wat ik geleerd hebt?
 - Heb ik mijzelf overhoord?

- **Overhoren**->Hoe?
 - Klassieke manier: mondeling
 - Via een programma waarmee een leerling zichzelf kan overhoren, zoals Quizlet

- Via oefentoetsen
- Tips bij het overhoren:
 - Overhoor de leerstof eerst in de volgorde zoals de leerling het geleerd heeft.
 - Overhoor daarna zo veel mogelijk leerstof door elkaar.
 - Laat woorden in de vreemde taal opschrijven om de spelling te checken.
 - Oefentoetsen overhoren nooit de gehele leerstof; het is altijd een selectie.
 - Wees niet te mild tijdens het overhoren; fout is fout.
 - Hoe hoger het niveau, hoe strenger gerekend wordt. Ik heb leerlingen op het VWO die een onvoldoende kregen voor woordjes leren omdat ze 5 van de 30 woorden fout hadden. Goed om dat tijdens het overhoren in het achterhoofd te houden.

Je kind en de leeromgeving – de fysieke plek

- Leren vindt altijd plaats in een fysieke omgeving: thuis, op school, in de bibliotheek, bij een ander thuis, buiten.....
- Het is belangrijk dat een kind een omgeving kan creëren waarin hij goed kan leren. Eigen initiatief van het kind is belangrijk, maar niet iedereen kan dat. Wees als ouder dan ook alert. Kijk wat jouw kind nodig heeft en help je zoon of dochter om te vragen om die omgeving waar hij of zij goed in kan werken.
- Heeft jouw zoon of dochter behoefte aan een opgeruimde werkplek? Heeft het daarvoor de spullen? Denk aan planken om de boeken en schriften op neer te leggen; zijn er mappen, schriften, opbergdozen om het schoolmateriaal bij elkaar op te bergen? Niet elk kind vindt dit nodig, maar er zijn er die dit wel plezierig vinden en waardoor het leren makkelijker gaat.
- Hoe is het met het licht? Valt er genoeg daglicht binnen? Is er nog een lampje nodig?
- Afleiding. Zijn er spullen die uit het zicht gelegd moeten worden? Misschien de mobiele telefoon tijdens het leren aan de kant.... Als je geconcentreerd bezig bent en je wordt gestoord door bijvoorbeeld een binnenkomend berichtje dan kan het 10 minuten duren voor diezelfde diepe concentratie weer terug is.
- Wat te doen bij andere geluiden. Als er geluiden in huis zijn waar je kind last van heeft dan kunnen huisgenoten daar soms rekening mee houden. Geluiden buitenshuis zijn lastiger om iets aan te doen. Een koptelefoon of oordopjes kunnen dan wat helpen.

Leeromgeving - zichzelf organiseren

- **Hulp leren vragen**
 - Thuis: durft je zoon/dochter thuis hulp te vragen? Waarom wel/niet?
 - Voldoende tijd voor zoon/dochter
 - Iets niet weten mag
 - Op school: is er bij de docent voldoende veiligheid om hulp te vragen? Zo niet, wat kan je zoon/dochter dan doen?

- Klasgenoten: maatje om samen huiswerk te maken. Werkt heel erg motiverend.
Nadeel: klasgenoten kunnen verkeerde kennis hebben.

Toelichting: In de afgelopen jaren heb ik gemerkt dat hulp vragen voor veel leerlingen lastig is. Waarom? Als je in een klas een vraag stelt, stel je je kwetsbaar op. Je erkent dat je iets niet weet of begrijpt. Een andere reden die leerlingen noemen is: geen beslag willen leggen op de tijd van de docent of de vraag niet relevant genoeg vinden voor de rest van de klas. In dat laatste geval stellen leerlingen de vraag liever persoonlijk. Verder kost vragen stellen tijd en energie. Je moet de vraag formuleren, luisteren naar de uitleg en soms is die uitgebreider dan nodig is.

- Op tijd **pauze houden** en hoe houd je pauze?
 - Concentratie hangt af van:
 - Voorkennis vak
 - Moeilijkheidsgraad vak
 - Dus: belasting van het werkgeheugen

Toelichting: Pauze nemen is geen overbodige luxe, maar noodzaak! Mentale inspanning kost, net als fysieke inspanning, veel energie en put uit. Rust zorgt ervoor dat de leerstof - onbewust- verwerkt en verankerd wordt in de hersenen. Wat is een goede invulling van de pauze? Het tegenovergestelde van wat je aan het doen bent: sporten->zitten, liggen, slapen. Leren->alles waarbij je niet hoeft te denken-> lichaam gebruiken. Denk aan bewegen/sporten, klusjes in en rond het huis, 'spelen'.

Zie ook: <https://hogerop.nu/tips-tricks/moet-ik-nu-alweer-een-pauze-nemen/>

- **Mentaal:** wat doen als het niet wil/tegen zit?
 - Iedereen krijgt er mee te maken: je bent aan het werk, je bent aan het leren, maar het lukt niet. En de planning is nog lang niet af. Wat nu?
 - Achterhaal de oorzaak en doe daar wat aan.
 - Slaaptekort
 - Andere problemen die gedachten in beslag nemen
 - Pas de planning aan, schuif op, wat opgeschoven kan worden
 - Soms is de enige optie: doorzetten.

Toelichting: iedereen herkent het wel: de ene dag ben je fris en fruitig en de andere dag ben je moe en niet vooruit te branden. Als je de oorzaak weet, kan je er wellicht iets aan doen. Als het kan: rust uit en neem afstand van het werk. Maar soms moet een taak echt af. Accepteer en erken de situatie en probeer toch nog door te gaan.

Extra:

Tool zelfsturing leerlingen: <https://hogerop.nu/tips-tricks/tool-zelfsturing-leerlingen/>